

BÜRKÜT

Türk Dünyası Dergisi

BÜRKÜT

Journal of Turkish World

www.burkutdergisi.com

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 02.06.2024

Makale Kabul Tarihi: 10.06.2024

Alyılmaz, C. (2024). İki élin balası İrfan Murat Yıldırım'ın ardından. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 3(1), 1-20.
<https://doi.org/10.....>

İKİ ÉLİN BALASI İRFAN MURAT YILDIRIM'IN ARDINDAN

Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ

Bursa Uludağ Üniversitesi calyilmaz@gmail.com ORCID

*Her kim gelmiş dünyaya, dünyadan köçer géder,
Elli, altmış ya yüz il, ahırda öter géder.
Yahşı ad gazananlar, diridi(r)ler her zaman.
Adları deyilecek köçseler de dünyadan.*

Firidun Hasarlı

Öz

İrfan Murat Yıldırım, 1963 yılında Iğdır'da dünyaya gelir. İlkokulu, ortaokulu Iğdır'da; Samsun'da başladığı liseyi ise Iğdır'da bitirir.

Yıldırım, lisans öğrenimini Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde; Yüksek lisans ve doktora öğrenimini ise Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında tamamlar.

İrfan Murat Yıldırım, Türk Dili Okutmanı olarak 1984-1996 yılları arasında Ege Üniversitesinde, 1993-1996 yılları arasında Varşova Üniversitesinde; Öğretim Üyesi olarak da 1996-2000 yılları arasında Kars Kafkas Üniversitesinde, 2000-2024 yılları arasında Manisa Celal Bayar Üniversitesinde çalışır.

İrfan Murat Yıldırım, Türk dünyası, Azerbaycan Türkleri, İran Türkleri, Azerbaycan Türkçesi, Azerbaycan Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı alanlarında birçok kitap, makale ve bildiri yazar.

Dr. Öğr. Üyesi İrfan Murat Yıldırım, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalında görev yaparken 17 Mayıs 2024 tarihinde vefat eder.

Bu makale Dr. Öğr. Üyesi İrfan Murat Yıldırım'ın öz geçmişi, akademik hayatı, yayınları ve Türk dünyası ile ilgili çalışmaları hakkındaki bilgileri içermektedir.

Anahtar Sözcükler: İrfan Murat Yıldırım, Türk dünyası, Azerbaycan, Yeni Türk Edebiyatı.

AFTER İRFAN MURAT YILDIRIM, A SON OF TWO COUNTRIES

Abstract

İrfan Murat Yıldırım was born in İğdır in 1963. He completed primary and secondary school in İğdır and high school in Samsun.

Yıldırım completed his undergraduate studies at Atatürk University, Faculty of Literature, Department of Turkish Language and Literature, and his master's and doctoral studies at Ege University, Department of Turkish Language and Literature.

İrfan Murat Yıldırım worked as a Turkish Language Instructor at Ege University between 1984-1996, at Warsaw University between 1993-1996; as a lecturer at Kars Kafkas University between 1996-2000 and at Manisa Celal Bayar University between 2000-2024.

İrfan Murat Yıldırım has written many books, articles, and papers in the fields of Turkish world, Azerbaijan Turks, Iranian Turks, Azerbaijan Turkish, Azerbaijan Literature, and New Turkish Literature.

Dr. İrfan Murat Yıldırım died on May 17, 2024, while working at Manisa Celâl Bayar University Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Turkish Language and Literature, Department of New Turkish Literature.

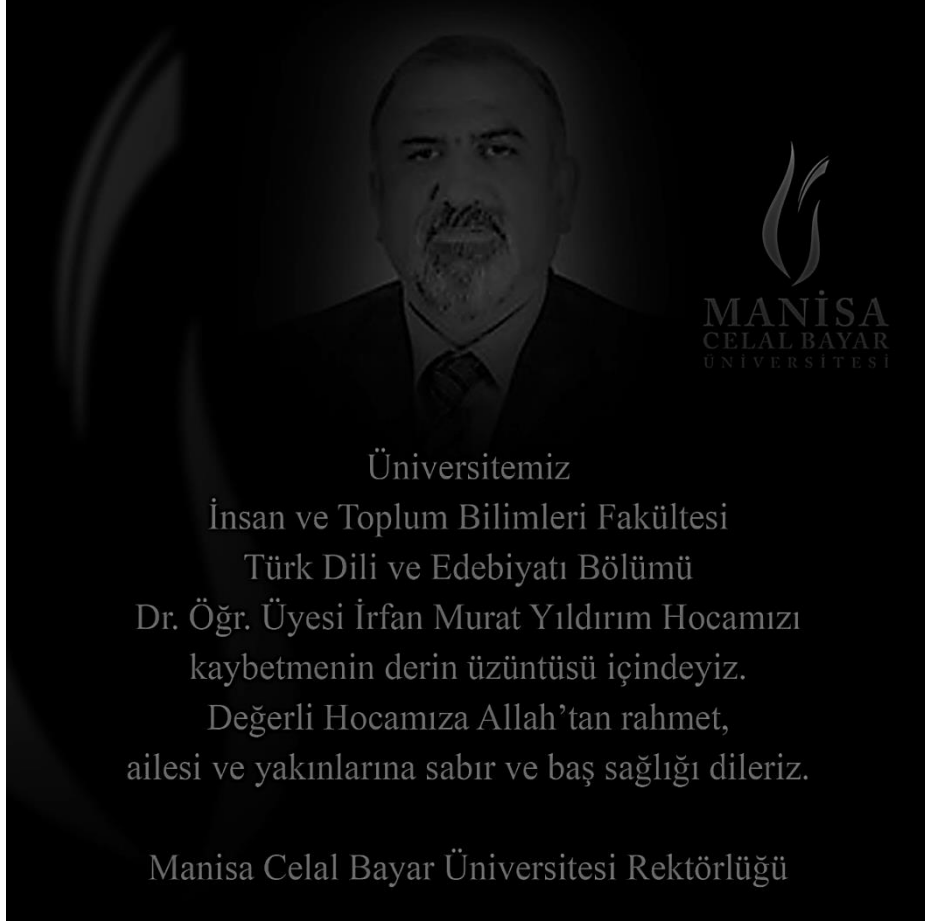
This article contains information about Dr. İrfan Murat Yıldırım's background, academic life, publications, and studies on the Turkish world.

Keywords: İrfan Murat Yıldırım, Turkic world, Azerbaijan, New Turkish Literature.

Giriş

Manisa Celâl Bayar Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Ağabeyim, Dostum İrfan Murat Yıldırım, 17 Mayıs 2024 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuştu. Vefat haberi önce aile fertleri, dostları ve arkadaşları tarafından sonra da görev yaptığı üniversitenin sayfasından paylaşıldı.

*Foto 1: Manisa Celâl Bayar Üniversitesi tarafından yayımlanan vefat ilanının görüntüsü
(Foto: https://www.mcbu.edu.tr/Duyuru/Vefat-ve-Bassagligi-17_05_2024-39)*

Beni de Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Çağdaş Türk lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Yılmaz Özkaya bir telefonla ve mesajla haberdar etti. Ciddi bir rahatsızlık geçirdiğini, raporlu olduğunu biliyordum; kendisiyle de en son 6 Mayıs günü yaklaşık 1 saat telefonla görüşmüştüm. Hastalığının ciddiyetini bilmeme rağmen onun ölümüne ailesi ve sevenleri gibi ben de bir türlü inanamadım ve çok sarsıldım.

Peki bizleri bu kadar üzen, ölümüne bir türlü inanamadığımız İrfan Murat Yıldırım kimdir? Benim onun ölümü üzerine bu yazıyı yazmamın sebebi nedir? Bu soruları onun öz geçmişine dair bazı bilgileri aktararak ve aramızda 1982 yılından 2024 yılına kadar kesintisiz olarak devam eden arkadaşlık, kardeşlik ve dostluk ilişkisinden kısaca bahsederek cevaplandırmam yerinde olacaktır.

• **Dr. Öğretim Üyesi İrfan Murat Yıldırım'ın Öz Geçmişi:**

İrfan Murat Yıldırım, 08.05.1963 tarihinde devlet memuru Mehmet Ali Bey ile ev hanımı Rukiye Hanım'ın dokuz çocuğundan altıncısı olarak Iğdır'da dünyaya gelir. İlkokulu ve ortaokulu Iğdır'da; Samsun'da başlayan lise öğrenimini ise yine memleketi Iğdır'da tamamlar.

Yıldırım, 1980 yılında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yükseköğrenimine başlar ve belirtilen bölümden “*Türk Matbuat ve Neşriyatında Azerbaycan*” başlıklı tezini de başarılı bir şekilde hazırlayarak 1984 yılında mezun olur.

İrfan Murat Yıldırım, Atatürk Üniversitesinde yükseköğrenim gördüğü yıllarda Türk dünyasına olan ilgisi ve derslerdeki başarısıyla (daha sonra hayatında çok önemli rol oynayacak olan) Prof. Dr. Yavuz Akpınar'ın dikkati çeker. Türk dünyasıyla ilgili çalışmaların Türkiye'deki öncülerinden Prof. Dr. Yavuz Akpınar, *Kardaş Edebiyatlar Dergisi*'nin yayımlanma hazırlıklarının yapıldığı günlerde ona da bazı görevler verir. Yıldırım, sonraki yıllarda da *Kardaş Edebiyatlar Dergisi*'nin yayımlanma sürecinin önemli aşamalarında merhum Av. İbrahim Bozyel'le birlikte Prof. Dr. Yavuz Akpınar'ın en yakın çalışma arkadaşları arasında yer almayı başarır.

Foto 2: İ. M. Yıldırım'ın İ. Bozyel ve Y. Akpınar ile birlikte çekilmiş fotoğrafı
(Foto: İ. M. Yıldırım Arşivi)

Prof. Dr. Yavuz Akpınar, Atatürk Üniversitesinden ayrılıp Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne geçiş yapınca Yıldırım da onu takip eder; 1984 yılında Ege Üniversitesinde açılan sınavda başarılı olarak Türk Dili Okutmanı olur.

İrfan Murat Yıldırım, 1988-1990 yılları arasında Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimini; 1990-1995 yılları arasında da aynı ana bilim dalında doktora öğrenimini tamamlar. Yüksek lisans tezi olarak Prof. Dr. Yavuz Akpınar'ın yönetiminde "Ahmet Cevat (Hayatı ve Eserleri Üzerinde Bir Çalışma)" başlıklı çalışmayı; Doktora tezi olarak da yine Prof. Dr. Yavuz Akpınar'ın yönetiminde "Yusuf Vezir Çemenzemini'nin Hayatı ve Edebî Eserleri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışmayı hazırlar. Onun Türkiye'de ve Azerbaycan'da ciddi araştırma ve incelemeler sonucunda hazırlanmış olduğu bu tezler, Türkiye'de bu alanda yapılan ilk bilimsel - akademik çalışmalar olma özelliğini de taşır.

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
(Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı)

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

AHMET CEVAT
(Hayatı ve Eserleri Üzerinde Bir Çalışma)

İrfan Murat YILDIRIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN : Yard. Doç. Dr. Yavuz AKPINAR

BORNOVA - İZMİR
1990

YUSUF VEZİR ÇEMENZEMİNİ'NİN
HAYATI VE EDEBİ ESERLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

(Doktora Tezi)

İrfan Murat YILDIRIM

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Yavuz AKPINAR

İZMİR - 1994

Foto 3: İrfan Murat Yıldırım'ın bitirme tezinin kapak görüntüsü
(Foto: Y. Akpınar Arşivi)

Foto 4: İrfan Murat Yıldırım'ın yüksek lisans tezinin kapak görüntüsü
(Foto: Y. Akpınar Arşivi)

İrfan Murat Yıldırım, Türk Dili Okutmanı olarak 1984-1996 yılları arasında Ege Üniversitesinde, 1993-1996 yılları arasında Varşova Üniversitesi Orientalistika Fakültesinde; Öğretim Üyesi olarak da 1996-2000 yılları arasında Kars Kafkas Üniversitesinde, 2000-2024 yılları arasında Manisa Celal Bayar Üniversitesinde çalışır.

Yıldırım, Öğretim Üyesi olarak çalıştığı üniversitelerde Ana Bilim Dalı Başkanı, Bölüm Başkanı, Enstitü Müdürü olarak da görev yapar. Bu görevlerden bir kısmı şöyledir: Kars Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı (1996-1997); Kars Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü (1997-1998); Kars Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Başkanı (1996-2000); Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı (2000-2001).

İrfan Murat Yıldırım, belirtilen görevlerinin yanında münferit ve müşterek olarak birçok eser hazırlar. Bunlar arasında hiç kuşkusuz ki Azerbaycan Türkçesiyle, Azerbaycan Edebiyatıyla ve Azerbaycan Türklerinin tarihiyle ilgili olanlar ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Onun söz konusu çalışmaları arasında yüksek lisans öğrenimi sırasında büyük özveriyle hazırladığı ve sonrasında kitaba dönüştürdüğü Azerbaycanlı şehit Türk Şair Ahmet Cevat'ın hayatını, eserlerini ve şiirlerini konu alan *Selam Türk'ün Bayrağına (Ahmet Cevat'ın Hayatı ve Şiirleri)* adlı eseridir. Sovyetler Birliği Dönemi'nde yazdığı eserlerle Azerbaycan Türklerinin ve Türk dünyasının bağımsızlığı ve özgürlüğü uğrunda büyük mücadeleler veren, Anadolu'nun işgali sırasında birçok bölgeye "Gadaş Kömeyi" (Kardeş Yardımı) adıyla Azerbaycan Türklerinin Anadolu Türklerine yaptıkları yardımların ulaşmasını sağlayan Ahmet Cevat'ın bu uğurda tutuklanıp öldürüldüğü / şehit edildiği bilinmektedir. Yıldırım'ın ülkemizde "Çırpınırdı Karadeniz", "Çırpınırdın Karadeniz", "Karadeniz Marşı" adlarıyla bilenen ve çok sevilip marşa dönüştürülen şiirin şehit şairini çalışması ve bunu kitaba dönüştürmesi elbette tesadüfi değildir. "Erdemli insanlar zoru olanı tercih edip başarabilen insanlardır". Çoğu kimsenin Ahmet Cevat'ın adını bile anmaktan korkup çekindiği bir dönemde (Sovyetler Birliğinin varlığını sürdürdüğü bir zamanda) Azerbaycan'a gidip konuyla ilgili araştırma ve incelemeler yapmak, özveri ve cesaret ister. İrfan Murat Yıldırım, zor olanı tercih edip bu özveriyi ve cesareti gösterip zor olanı başarabilen nadir bilim insanlarından biri olmuştur.

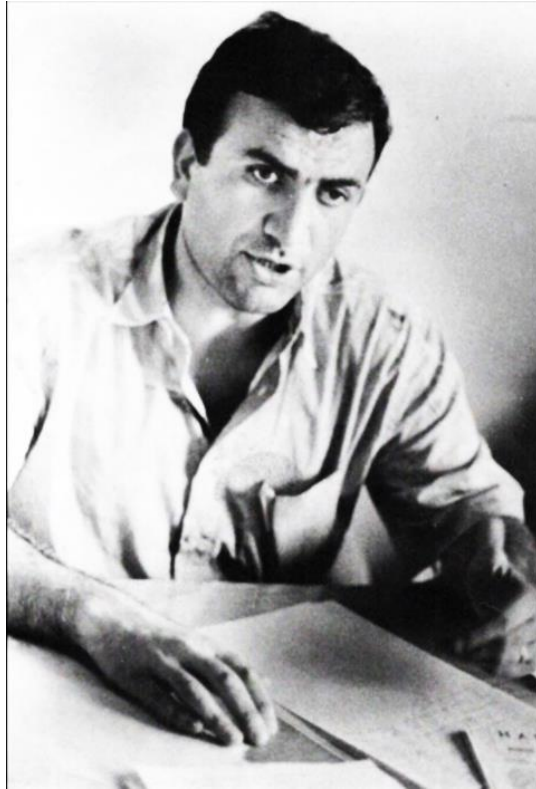

Foto 5: İrfan Murat Yıldırım'ın bir fotoğrafı
(Foto: İ. M. Yıldırım Arşivi)

SELAM TÜRKÜN BAYRAĞINA

İrfan Murat YILDIRIM

Foto 6: *Selam Türk'ün Bayrağına* adlı kitabın kapak görüntüsü

İrfan Murat Yıldırım, Azerbaycan'da araştırma ve incelemelerini sürdürürken (hem Azerbaycan Türklerinin hem de Türk dünyasının önemli bir kısmının bağımsızlık ve özgürlüğüne kavuşmasında çok önemli rol oynayan, Azerbaycan'ın yakın tarihine "Gara Yanvar", "Ganlı Yanvar" adıyla geçen) Sovyet Ordusu'nun 19 Ocak 1990 tarihini 20 Ocak 1990 tarihine bağlayan gece Azerbaycan topraklarını işgaline ve Bakü'de yaptığı katliamlara da tanıklık eder; bunun acısını derinden yaşar. Türkiye'ye döndüğünde de birçok yerde bu hususta konferanslar verir; Türk kamuoyunu ve ilgili makamların yetkililerini bilgilendirir.

Foto 7: İ. Murat Yıldırım'ın 19 Ocak 1990 tarihinde Azerbaycan'ı işgal eden Sovyet Ordusu'na ait tanklardan birinin önünde çekilmiş fotoğrafı (Foto: İ. M. Yıldırım Arşivi)

Gaspıralı İsmail'in "Dilde, fikirde, işte birlik!" parolasıyla ve (ilk kez 1918 yılında kurulan Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı olan) Mehmet Emin Resulzade'nin (31 Ocak 1884 - 6 Mart 1955) "Bir kere yükselen bayrak, bir daha inmez!.." veciz ifadesinin bilinciyle hareket eden İrfan Murat Yıldırım, Azerbaycan'da elde ettiği bilgi, bulgu ve belgeleri makalelere ve bildiriye dönüştürerek ilgililerine ulaştırır.

Foto 8: İrfan Murat Yıldırım'ın, Yavuz Akpınar, Halil Rıza Ulutürk ve Ramiz Asker ile birlikte çekilmiş bir fotoğrafı (Foto: İ. M. Yıldırım Arşivi)

Yıldırım, Hocası Prof. Dr. Yavuz Akpınar'ın başkanlığında ve kılavuzluğunda Azerbaycan Türklerinin tarihinde önemli rol oynayan devlet adamı ve yazar Mehmet Emin Resulzade'nin külliyyatının yayımlanmasında, Azerbaycan Türkçesinde yazılmış bazı önemli eserlerin Türkiye Türkçesine aktarılmasında / kazandırılmasında görev alır. Yavuz Akpınar, Sabahattin Çağın ve Fazlı Gökçek ile birlikte birçok eserin Türkiye'deki ve Türk dünyasındaki okuyucularla buluşmasına vesile olur:

- Resulzade, M. E. (1990). *Azerbaycan Cumhuriyeti (keyfiyet-i teşekkülü ve şimdiki vaziyeti)*. XXVIII+ 205 s., yay. haz. Yavuz Akpınar, İrfan Murat Yıldırım, Sabahattin Çağın, İstanbul: Azerbaycan Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği.
- Resulzade, M. E. (1993). *İran Türkleri Türk Yurdu ve Sebülürreşad'daki yazıları*. 4+142 s., yay. haz. Y. Akpınar, İ. M. Yıldırım, S. Çağın, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Resulzade, M. E. (1993). *Kafkasya Türkleri*. 8+132 s., yay. haz. Y. Akpınar, İ. M. Yıldırım, S. Çağın, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Resulzade, M. E. (2020). *Seçme eserler 1 kitaplar*. 519 s., yay. haz. Y. Akpınar, İ. M. Yıldırım, S. Çağın, İstanbul: Ötüken.
- Resulzade, M. E. (2020). *Seçme eserler 2 süreli yayınlardaki el yazmaları*. 516 s., yay. haz. S. Çağın, Y. Akpınar, İ. Murat Yıldırım, İstanbul: Ötüken.
- Numanzade, Ö. F. (2000). *Kafkasya'dan İstanbul'a hatıralar*. 148 s., yay. haz. İ. M. Yıldırım, F. GÖKÇEK, İzmir: Akademi Kitabevi.

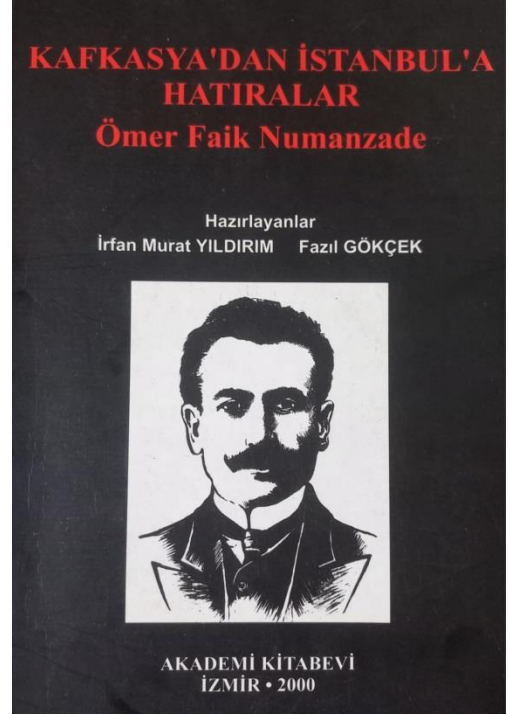
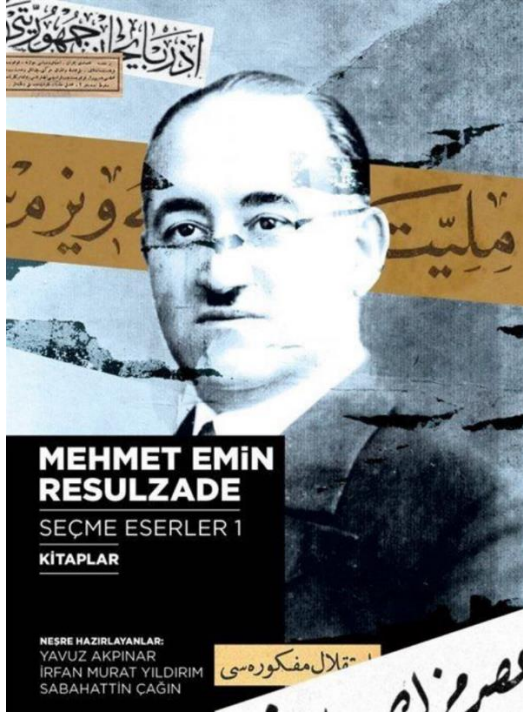
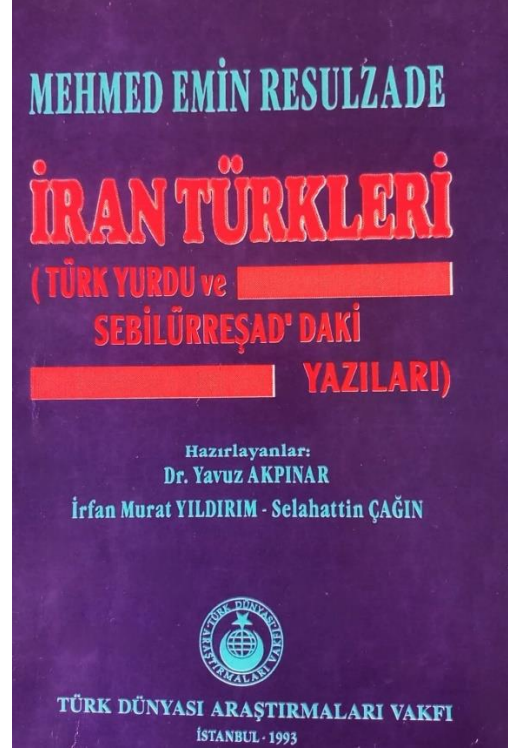
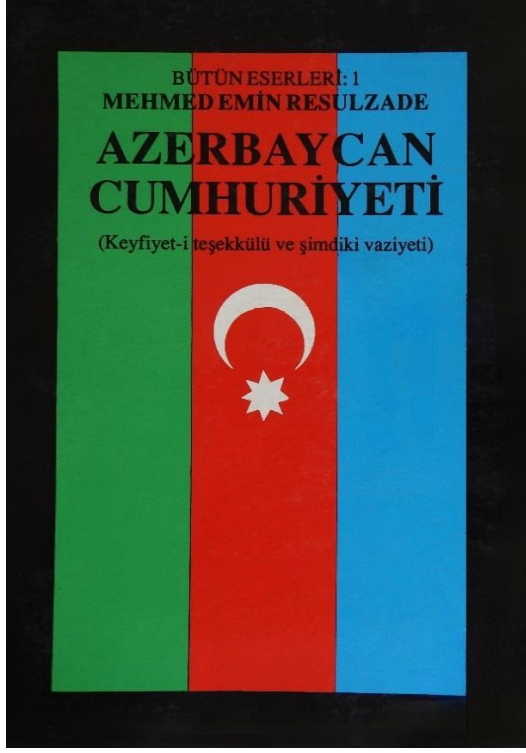

Foto 9, 10, 11, 12: İ. M. Yıldırım'ın müşterek olarak yayıma hazırladığı kitaplardan bir kısmının kapak görüntüleri

İrfan Murat Yıldırım'ın Prof. Dr. Yavuz Akpınar'ın başkanlığında ve kılavuzluğunda müşterek olarak hazırladığı kitaplarının yanında her biri Türkiye'de alanın öncüsü ve yol göstericisi niteliğinde makaleler de yazmıştır. Söz konusu makalelerden birkaçının künyesini ilgilileriyle paylaşmak yararlı olacaktır:

- Yıldırım, İ. M. (1983). Dr. Cevad Hey'et, Azerbaycan edebiyat tarihine bir bakış (Kitap Tanıtma Yazısı). *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 7, 41-43.
- Yıldırım, İ. M. (1985). Dostluk ve kardeşlik köprüsü iki seyahatname. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 12, 26-29.
- Yıldırım, İ. M. (1985). Şehriyar ve Yalan Dünya. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 9, 26-28.
- Yıldırım, İ. M. (1985). Dostluk ve kardeşlik köprüsü iki seyahatname (M. ASLAN ve İ. BOZYEL'in eserleri hakkında). *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 12, 26-29.
- Yıldırım, İ. M. (1987). Şaire Cevap (Azerî şairi Neriman Hasanzade'nin şiiri hakkında). *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 15, 24-24.
- Yıldırım, İ. M. (1987). Arşın Mal Alan Türkiye Sahnesinde. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 16, 30-34.
- Yıldırım, İ. M. (1987). Şaire cevap. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 21, 28-33.
- Yıldırım, İ. M. (1992). Kitaplar arasında: Sait F. Abasıyanık, Şeytan Minaresi. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 22, 48-50.
- Yıldırım, İ. M. (A. Kulcalı ile birlikte) (1990). Bir Uygur şairi Lütpullah Müttelip. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 18, 24-27.
- Yıldırım, İ. M. (1992). Ahmet Cevad'ın Türkiye'yle ilgili şiirleri. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 23, 17-23.
- Yıldırım, İ. M. (1992). Türk Dünyası yeni bir oluşuma girerken. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 22, 3-4.
- Yıldırım, İ. M. (1998). Canlar ölesi değil. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 43, 10.
- Yıldırım, İ. M. (1993). Halil senin sağlığına. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 21, 28-33.
- Yıldırım, İ. M. (1996). Azerbaycan da modern hikâye ve romanın tarihi gelişimi. *Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-2,
- Yıldırım, İ. M. (1996). Halil Rıza ile sohbet. *Xudaferin*, 2.
- Yıldırım, İ. M. (1997). Polonya da Türkoloji faaliyetleri. *Xudaferin*, 3.
- Yıldırım, İ. M. (2001). Azerbaycan milli şairi Ahmet Cevat'ın Türk istiklal mücadelelerine bakışı. *Türk Dünyası Tarih ve Kültür Dergisi*, 174, 54-58.
- Yıldırım, İ. M. (2001). Azerbaycan modern hikâye ve romanında halk edebiyatı tesirleri ve Yusuf Vezir Çemenzeminli. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 17, 111-118.
- Yıldırım, İ. M. (2004). Âşık Veysel Türk dünyasında. *Karadeniz Araştırmaları*, 2, 43-48.
- Yıldırım, İ. M. (2004). Kaynaklar ve teşekkül bakımından 1921 yılına kadar Azerbaycan romanı. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 24, 133-143.
- Yıldırım, İ. M. (2004). Türk basınında Ermeni muhabbeti. *Türk Edebiyatı Dergisi*, Haziran Sayısı.
- Yıldırım, İ. M. (2006). İran ve İran Türkleri. *Turkuaz*, 2, 8-13.
- Yıldırım, İ. M. (2010). Canistan romanı üzerine bir değerlendirme. *Turkuaz*, 2, 44-57.

- Yıldırım, İ. M. (2010). Türk matbuat ve neşriyatında Azerbaycan. *Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 19, 181-272.
- Yıldırım, İ. M. (2013). Azerbaycan da matbuat hareketlerinin başlangıcı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 147-160.
- Yıldırım, İ. M. (2015). Molla Nesreddin dergisi ve Türkiye. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(2), 658-666.
- Yıldırım, İ. M. (2017). Yusuf Atılgan'ın romanlarında kahraman tipolojisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(4), 2493-2502.
- Yıldırım, İ. M. (2021). "Nora ile Şir Mehmet", "Ölüm Ötesine Kaçış" ve "Yüreğim İrevan'da Kaldı" romanlarında Ermeni mezalimi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 71, 257-270.
- Yıldırım, İ. M. (2021). Azerbaycan millî şairi Ahmet Cevat'ın şiirlerinde Türkiye. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(1), 179-191.

Foto 13: İ. M. Yıldırım'ın İ. Habibbeyli ve Y. Akpınar ile birlikte çekilmiş fotoğrafı
(Foto: İ. M. Yıldırım Arşivi)

İrfan Murat Yıldırım, yukarıda künyeleri verilen makalelerinin yanında yurt içinde ve yurt dışında ulusal ve uluslararası nitelikli birbirinden özgün 30'dan fazla bildiri sunar. Bu bildirilerden birkaçının başlığı şöyledir:

Ahmet Cevat Hayatı Sanatı Fikirleri Üzerine Değerlendirmeler, Türk Dünyası Edebiyatı Modern Azerbaycan Hikâye ve Romanında Halk Edebiyatı Tesirleri, Türk Dünyası Edebiyatı Modern Azerbaycan Hikâye ve Romanında Halk Edebiyatı Tesirleri Yusuf Vezir Çemenzeminli, Menemen Olayları ve Kubilay, Polonya da Türkoloji Faaliyetleri ve Xudaferin Dergisi, Azerbaycan Milli Şairi Ahmet Cevat'ın Türk Kurtuluş Mücadeleleri'ne Bakışı, Azerbaycan Batı Trakya Edebî İlişkileri, Yusuf Vezir Çemenzeminli'nin Hikâyelerinde Azerbaycan'ın Toplumsal Hayatının Yansıması, Ahmet Cevad ve Türkiye, Ermenilerin Azerbaycan'da Gerçekleştirdikleri Katliamlar, Türk Matbuat ve Neşriyatında Azerbaycan, Ölümünün 20 yılında Yusuf Atılgan, Türk Dünyası Edebiyatı Azerbaycan Romanı, Yusuf Atılgan'ın Romanlarında Kahraman Tipolojisi, Türk Dünyası, Türkiye Azerbaycan Diplomatik İlişkiler Kronolojisi, Azerbaycan ve 20 Ocak Katliamı, Karabağ Hadiseleri, Azerbaycan Türkiye ve Ermeni Mezalimi, Hocalı Soykırımı, Türkiye'de Batılılaşma Hareketleri ve Laiklik, Mehmed Kemâl Bey'in Şehâdeti ve Ermenilerin Soykırım İddiaları, Avrupa'dan Türk Dünyasına Bakış, Katin Katliamı'ndan Hocalı Soykırımına, Karabağ Tarihi, Türk Dünyasının Dünü Bugünü ve Yarını, Türk Dünyası ve Azerbaycan, Kuzey ve Güney Azerbaycan, Tarihte Osmanlı Devleti Azerbaycan İlişkileri, İğdir Bölgesine Yerleşen Azerbaycanlı Muhacirlerin Meydana Getirdikleri Edebiyat ve Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme.

Günümüzde Türkiye üniversitelerinde Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümlerinde, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde görev yapan ve uzmanlık alanları Azerbaycan Türkçesi, Azerbaycan Edebiyatı, Türk Lehçeleri ve Edebiyatları olan “Doçent” ve “Profesör” ünvanlarına sahip pek çok bilim insanı bulunmaktadır. İrfan Murat Yıldırım, (belirtilen ünvanları ziyadesiyle hak etmiş olsa da) ne yazık ki kullanamamış ve Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümlerinde de görev yap(a)mamıştır. Ancak o, (Hocası Prof. Dr. Yavuz Akpınar'dan sonra) Türkiye'de Azerbaycan Türkçesini ve Azerbaycan Edebiyatını en iyi bilen; “Azerbaycan Türkçesini ise Türkiye'de en iyi konuşan bilim adamı”ydı. Çünkü o, Azerbaycan Türkçesini kitaplardan, hocalardan, derslerden değil; annesinden, babasından, ailesinden ve doğduğu coğrafyadan öğrenenlendendi. O, Türk dünyasını bir bütün olarak gördüğü için yalnızca Azerbaycan Türkçesi ve Azerbaycan Edebiyatı'yla değil; Türk boy ve topluluklarının tamamıyla ilgilenmiş ve onlarla ilgili yazılar yazmış; konferanslar vermiştir. Onun kitapları, makaleleri, bildirileri gibi Türk lehçelerinden Türkiye Türkçesine aktardığı bazı makaleler ve edebî metinler (hikâyeler, şiirler) de buna tanıklık etmektedir.

Foto 14: İki Elin Balası İ. M. Yıldırım'ın Azerbaycan - Türkiye Bayrakları ve Mehmet Emin Resulzade'nin tablosu önünde çekilmiş fotoğrafı (Foto: İ. M. Yıldırım Arşivi)

Yıldırım'ın farklı dönemlerde (bir kısmı daha Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarına kavuşmadan önce) Türk lehçelerinden Türkiye Türkçesine aktardığı bazı makalelerin ve edebî metinlerin künyeleri şöyledir:

Yıldırım, İ. M. (1983). Mirmuhsin, Fotoğraf. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 8, 26-28, [Özbek Türkçesi nden Türkiye Türkçesine hikâye aktarımı].

Yıldırım, İ. M. (1983). Firudun Hasarlı, Köçer Geder, *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 7, 40-43, [Azerbaycan Türkçesi nden Türkiye Türkçesine şiir aktarımı].

Yıldırım, İ. M. (1985). Mar Baycıyev, Tebessüm. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 10, 30-38 [Kırgız Türkçesi nden Türkiye Türkçesine hikâye aktarımı].

Yıldırım, İ. M. (1987). Akif Meherremof, “Arşın Mal Alan” Türkiye sahnesinde. (Rejisör Vagif H. İbrahimoglu ile mülakat), *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 17, 30-34, [Azerbaycan Türkçesi nden Türkiye Türkçesine söyleşi aktarımı].

Yıldırım, İ. M.(1991), Vagif Sultanlı, Kilitli Kapı, *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 19, 26-28, [Azerbaycan Türkçesi nden Türkiye Türkçesine hikâye aktarımı].

Yıldırım, İ. M. (1991), Gabil'in Bakü Şehitlerine Mersiyesi, *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 19, 10-33, [Azerbaycan Türkçesi nden Türkiye Türkçesine şiir aktarımı].

Yeri gelmişken şunu rahatlıkla ifade etmek gerekir ki İrfan Murat Yıldırım, hayranı olduğu Mustafa Kemal Atatürk, Mehmet Emin Resulzade, Gaspıralı İsmail, Ahmet Cevat, Mikâil Müşfik, Hüseyin Cavit, Mehmed Hüseyin Şehriyar, Halil Rıza Ulutürk, Hüseyin Nihal Atsız... çizgisinde yol alan gerçek anlamda bir “Türk Dünyası Sevdalısı”, “Türkçü ve Turancı Bilim Adanı”ydı.

O, hiçbir mevkinin, makamın ve servetin değiştirmediği kişilerdendi. O, bu sebeple hiçbir zaman “Türk boy ve topluluklarına”, “*Türk halkları*”, “*Türkî halklar*”, “Türk lehçeleri”ne ise “*Türk dilleri*” diyenlerden olmadı. O, “*Türk dünyasında eğer bir birlik sağlanacaksa bu öncelikle Türkiye - Azerbaycan - İnan - Gürcistan - Irak - Suriye ve Avrupa’da yaşayan ve Oğuz Türkçesi konuşan Türklerin birleşmesiyle sağlanacaktır!.. Biz elbette Kıpçak ve Karluk gruplarındaki kardeşlerimizi ihmal etmemeliyiz; onlarla sürekli iletişim hâlinde olmalıyız. Oğuz Türkleri olarak oluşturacağımız birliktelikle onlara örnek olmalı; sonra hepimiz Turan Ülküsü’nde birleşmeli ve bütünleşmeliyiz!*” diyenlerin başında geliyordu. İrfan Murat Yıldırım’ın çalışmalarına öncelikli olarak Oğuz Türklerini konu etmesinin temelinde de bu gerçek yatmaktadır.

Yıldırım, Türk dünyasında “*Dilde, Fikirde, İşte Birlik!*” ülküsünün gerçekteleşmesinde iletişimin, basın ve yayın faaliyetlerinin önemini bildiği için bununla ilgili olarak iki bilimsel akademik projeyi hayata geçirmeyi başarır: “Azerbaycan Matbuatında Türkiye Azerbaycan Kültürel İlişkileri 1905 1920 Bibliyografya”, (Davut şahin ile birlikte) “Türkiye - Azerbaycan Kültürel İlişkileri ve Molla Nesreddin Dergisi”.

Yıldırım, Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, Türk dünyası, Yeni Türk Edebiyatı alanlarında bilimsel ve akademik çalışmalar yaptığı gibi farklı üniversitelerde lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde öğrenciler yetiştirir.

Yıldırım’n danışmanlığını yaptığı yüksek lisans öğrencileri ve çalıştıkları konular şunlardır: Gözdenur Erol, *Emine Işınsu’nun Tarihi Romanları Üzerine Bir Değerlendirme*, Mine Işınay, *Sevinç Çokum’un Tarihi Romanları Üzerine Bir Değerlendirme*, Asuman Gürman şahin, *Orhan Aras’ın Hayatı ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*, Sedef Ahenpençe, *Nasir Mansuri’nin Avava Romanı Hakkında Bir İnceleme*, Erdal Bolatkale, *Külliyat-ı Emir Hamza İncelemesi*, Fatmanur Görgöz, *Orhan Pamuk’un Kar Romanının Düşünsel Yapısının İncelenmesi*, Ümmühan Kayayurt, *Cengiz Aytmatov’un Romanlarında Mitolojik Unsurlar ve Fonksiyonları*, Burak Akçay, *Türkiye’de Tarihi Roman ve Abdullah Ziya Kozanoğlu (Hayatı ve Edebi Eserleri Üzerinde İnceleme)* Merve Çakırel, *Sevgül Yılmaz’ın Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*.

Yıldırım’ın danışmanlığını yaptığı doktora öğrencileri ve çalıştıkları konular ise şunlardır: Asuman Gürman şahin *Atatürk Dönemi (1923-1938) Türk Şiirinde "Gurbet" Temi*, İlyas Yakut, *Elçin Hüseyinbeyli’nin Hayatı ve Edebi Eserleri Üzerine Bir İnceleme*, Elif Dinçer Yiğit Yaşar *Nabi Dönemi Varlık Dergisinde Eleştiri (1933-1981)*, Fatih Yavuz, *Türk Romanında Engelliler (1923-1938)*.

Dr. Öğretim Üyesi İrfan Murat Yıldırım’la Kırk Yıl:

Yukarıda öz geçmişinden ve akademik faaliyetlerinden bahsettiğim İrfan Murat Yıldırım’la olan arkadaşlık, kardeşlik ve dostluk ilişkisinin tarihi 1982 yılına kadar uzanmaktadır. 1982 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne öğrenci olarak kaydolduktan sonra Kredi ve Yurtlar Kurumu yurtlarında barınmak için de başvurmuş; 2. Yurt 12. Oda’ya yerleştirilmiştim. Oda toplam 4 kişilikti. Odadakilerin ikisi Tıp Fakültesi, (benimle birlikte) ikisi de Edebiyat Fakültesi öğrencisi idi. Odaya gittiğimde ilk tanıştığım kişi benden iki dönem önce Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’ne kayıt yaptırmış olan ve eğitim öğretimine devam eden İğdirli İrfan Murat Yıldırım oldu.

İrfan Murat Yıldırım, kaygılı ve ürkek bir şekilde odaya girdiğimde odanın ortasındaki masada çalışıyordu. Beni görünce “*Gel gardaş, kime bahmışdın?*” diye sordu. Ben de *okula yeni başladığımı, bu yurda ve odaya yerleştirildiğimi* söyledim. Ardından *nereli olduğumu, hangi*

fakültede ve hangi bölümde okuyacağımı sordu. Karşılı olduğumu ve Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuyacağımı söyleyince de âdeta gözlerinin içi güldü; yerinden kalkıp yanıma geldi ve bana sıkı sıkı sarıldı. “*Vayyy, benim canım gardaşım, hemşehrim gelmiş desene*” dedi. Odada kendi dışında kimlerin kaldığını söyledi. Valizimi yerleştirmeme yardımcı oldu ve beni alıp kantine götürdü. İsrarla yemek yiyip yemediğimi sordu. Tok olduğumu öğrenince de çay ısmarladı; çay içip okuyacağım bölüm, dersler ve yurt hakkında uzun uzun bilgi verdi.

Lisede okurken Matematik Bölümünden mezun olmuş; Edebiyat Öğretmenlerimin yönlendirmeleriyle Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü tercih etmiştim. Bu yüzden de okuyacağım bölüm hakkında fazla bilgi sahibi değildim. Yurda yerleştiğim ilk gün Allah, sanki “beni karşılarsın, bilgilendirsin, bütün kaygılarımı yok etsin” diye karşıma hemşehrim İrfan Murat Yıldırım’ı çıkarmıştı.

İrfan Ağabey, kimilerine göre ilk bakışta ciddi ve soğuk bir görüntü arz ediyordu. Ancak bana ilk andan itibaren hiç de öyle gelmedi. İlk günden itibaren çalışmış olduğu masadan kalkıp bana gülerken gelmesi, beni kardeş sıcaklığı ve içtenliğiyle karşılayıp kucaklamış olması, bölüm ve yurt hakkında bilgiler vermesi benim gözümde onu ilk andan itibaren tanıdığım en sıcak ve en sempatik insanlardan biri hâline getirmişti.

İrfan Ağabey, zorlandığım, okulu bırakma noktasına geldiğim ilk aylarda bana âdeta özel dersler verdi. İlk günlerde zorlandığım Osmanlıca metinleri okumanın ve yazmanın inceliklerini öğretti. Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları ile ilgili derslerini 3. sınıfta alıyorduk ancak ben Kiril alfabesini ve Türk dünyasının önde gelen şahsiyetlerini İrfan Ağabey’in sayesinde henüz 1. sınıftayken öğrendim.

İrfan Ağabey mezun olduktan sonra Yavuz Akpınar Bey’in de yönlendirmesiyle İzmir’e gitti. İzmir’de, Kars’ta, Polonya’da, Manisa’da çalıştı. Tam 42 yıl boyunca irtibatımız hiç ama hiç kesilmedi.

O, yiğit, savaşçı, mizacı sert, kendi mert, adam gibi adamdı. Ne söyleyecekse korkmadan, çekinmeden, hiçbir hesap kitap içinde olmadan, dosdoğru söylerdi. Dürüsttü, sahtekârları sevmezdi; yiğitti, korkakları ve ödleklere sevmezdi; vefalıydı, vefasızları hiç mi hiç sevmezdi. “Sahtekârlar”ın, “vefasızlar”ın, “satkınlar”ın, “korkaklar”ın, “ödlekler”in, “dönekler”in... yanına yaklaşmasına izin vermez; onların kendisi ve dostları hakkında söylediklerine de itibar etmezdi. Bu yüzden de seveni ve dostu azdı. Ben onun az olan arkadaşları ve dostları arasında yer almayı başaranlardandım. Sert bir mizaca sahip olsa da beni hiç ama hiç kırmadı; ben de onu hiç kırmadım. Belki de bunda çok erken yaşta kaybettiği Kardeşi Merhum Erman Yıldırım’ın yerine beni koymuş olması yatıyordu. “*Cengiz, seni men, Erman Gardaşım’ın yerine goymuşum. Seninle konuşanda senden sanki Erman’ın sesi, nefesi, samimiyeti gelir mene!..*” diyordu. Bu yüzden olacak ki hem iş hayatında hem de farklı hususlarda beni aradığımda veya ben onu aradığımda konuşmalarımız en az 1 saat sürerdi. Bu uzun konuşmalara eşlerimiz de çocuklarımız da alışmışlardı.

Aile içinde yaşadığımız bazı sağlık sorunları özellikle de annemin rahatsızlığı yüzünden Ramazan Bayramı’ndan bu yana akademik çevreden kimseyle görüşemiyor; iletişim kuramıyordum. Annemi ziyaret etmek ve birkaç gün onunla vakit geçirmek için memleketim Kars’a gitmiş; 3 Mayıs 2023 tarihinde de Kars’tan dönmüştüm ancak aklım fikrim hep Kars’taydı. Aradan bir iki gün geçmişti; 6 Mayıs 2024 tarihinde televizyonda bir kanalda haberler verilirken “Ahmet Cevat’la ilgili bir enstitünün kurulmuş olduğunu” öğrendim. Bir arkadaşım konuyla ilgili haber metninin linkini bana gönderince ben de Ahmet Cevat’la ilgili tez hazırlamış, kitap

yayımlamış olan Ağabeyim İrfan Bey'e yönlendirdim. İrfan Ağabey, bana önce bir şeyler yazdı; sonra da aradı. Yine yaklaşık bir saat kadar konuştuk. Sesi pek iyi gelmiyordu. Sağlık durumunu sordum; *çok hasta olduğunu, yüksek tansiyon ve şeker yüzünden beynine pıhtı atması sonucunda kısmi felç geçirdiğini, bir süre hastanede yatıp tedavi gördüğünü, şimdilerde 2 ay raporlu olduğunu, risk durumunun devam ettiğini* söyledi. *Rahatsızlığı sırasında yaşadığı sıkıntılardan, arkadaşlarından birkaçının hastalığına inanmadıklarından ve yaptıkları kabalıklarından* bahsetti. Sonra sıra Ahmet Cevat Enstitüsünün kuruluşuna geldi. Çoğunlukla o konuştu; ben dinledim. Sanki hem içini dökmek hem de bana kendisinden sonra ne yapmam gerektiğini anlatmak ister gibiydi. *İzmir'de, Kars'ta, Polonya'da, Manisa'da çalıştığı dönemlerde yaşadıklarını, kendisine yaşatılanları, Türk dünyasında gördüğü ilgiyi, Türkiye'de yakın ve uzak çevreler tarafından uğradığı haksızlıkları, vefasızlıkları, övüncü çocuklarını, kendisini hiçbir zaman yalnız bırakmayan vefalı eşini, ailesinin durumunu bir bir anlattı. Konuşmamızın sonunda kendisini fazla yormamasını, sağlığına dikkat etmesini, her şeyin iyi olacağını, isterse yanına gidebileceğimi, annemin rahatsızlığı yüzünden kendisini bir süre arayamamanın üzüntüsünü yaşadığımı; bundan sonra daha sık arayacağımı, mutlaka ziyaretine de gideceğimi* söyledim. Güzel dileklerle vedalaşıp konuşmamızı tamamladık. Aradan birkaç gün geçmişti ki annem 9 Mayıs 2024 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuştu; ben, eşim ve meslektaşım Semra Hanım'la birlikte Kars'a gittik. Tam bu sıralarda İrfan Ağabey'in sağlık durumu tekrar bozulmuş ve hastaneye yatırılmış. Acımı kendisiyle paylaşıp üzmemek istemediğim için onu aramadım. Başsağlığı için şehir içinden ve dışından gidip gelenlerle ilgilendiğim için yorgun düşüp erken uyuduğum gün (17 Mayıs 2024) Yılmaz Özkaya beni aramış ve ulaşamayınca da mesaj bırakmış. Her zaman olduğu gibi sabahleyin çok erken uyandım; telefonumu kontrol ettiğimde neye uğradığımı şaşırđım. Acım ikiye katlandı; bir türlü vakit geçmek bilmedi. Saat 8.00'de önce Yavuz Akpınar Bey'i, sonra sırayla İrfan Ağabey'in oğlu İlteriş Kutluk'u, Yılmaz Özkaya'yı ve Iğdır'dan ortak dostumuz Aslantürk Akyıldız'ı aradım. Kendileriyle definle ilgili olarak neler yapabileceğimiz hususunda görüştük. Yaşadığım ciddi sağlık sorunları sebebiyle çok istememe rağmen cenaze törenine katılmadım. Necla Hanım, defin işleminin (İrfan Ağabey'in çok sevdiği) Manisa'da gerçekleşmesinin daha uygun olacağını söylediği için defin, Manisa'da Ay Yıldız Ehl-i Beyt Camisi'nde kılınan cenaze namazının ardından Kırtık Mezarlığı'nda gerçekleşti. Dostlarının içi yandı; gözleri kan ağladı. Onun dostları Nazım Muradov, Orhan Aras, Selçuk Uysal, Emir Şıktaş, Zeki Şıktaş, Hakan Şıktaş, ... gazetelerde, sanal yayın organlarında onunla ilgili yazılar yazdılar; vefat haberlerini ve taziye dileklerini paylaştılar.

İrfan Ağabey'in ve benim ortak dostumuz ve kardeşimiz Nazım MURADOV da onun ardından (Yenisay Yazıtları'ndaki cümleleri hatırlatır şekilde) yazdığı şu mesajı bana gönderdi:

*Bilgeler bilgesi İrfan Murat Ağabey yiğit adamdı;
İrfan Murat Ağabey, kendi üslubu, tarzı olan adamdı;
İrfan Murat Ağabey, kökü tarihin derinliklerinde olan köklü, kömeçli koca çınardı;
Öyle bir çınardı ki gölgesinde Türk dünyasından binlerce insan dinlenirdi.
İrfan Murat Ağabey, meyveli bir ağaçtı;
Barlı budaklarına küçük çocukların bile ulaşabildiği meyveli bir ağaç.
İrfan Murat Ağabey, iyi bir eş ve iyi bir babaydı.
Eşi Necla Abla ile çocukları İlteriş Kutluk ve Azer İlay onun gözünün ışığıydı.
Otuz yıldan beri Büyüğüm, Ağabeyim:
"Sen heç getmeye telesme,*

*Bey oğluna ve hanım gızına toy edecek;
Dostlarını başına yığacak,
Duzlu çöreklerinle bizleri neşelendireceksin” dedik;
Ama sen bizi dinlemedin; gene bildiğini yaptın; her zamanki gibi acele ettin!..”
Allah sene rehmet etsin...
Bengü durağın cennet olsun...*

Foto 15: Yıldırım Ailesi'nin Anı'da çekilmiş bir fotoğrafı (Foto: İ. M. Yıldırım Arşivi)

İki Élin Balası İrfan Murat Yıldırım'ın Ardından

[Orhun Yazıtları'ndaki (Köl Tigin Yazıtı Kuzey 10-11) ve Yenisey Yazıtları'ndaki (E 28 / Bars Kağan Yazıtı) cümleleri de hatırlayarak] İrfan Murat Yıldırım Ağabeyim için benim de gönlümden ve dilimden şu cümleler dökülverdi:

esiz esiz

eçim akam irfan murat kergek boltı

altmış artukı bir yaşında adrılu bardı

élinge bökmedi

éli katunı oğlu kızı takı anga bökmedi

élinge ingen yüki ilez tüşürdi

men özüm sakıntım

körür közüm körmez teg bilir biligim
bilmez teg boltı

birok özüm ança sakıntım

öd tengri yasar kişi oğlu koop ölgeli
törimiş

ança sakıntım

közde yaş kelser tıda köngülte sıgıt
kelser yanturu sakıntım

irfan akam, böğü bilge bakşım oruning
uçtmak bolzun...

Ne yazık!... Ne yazık!...

Ağabeyim İrfan Murat vefat etti / kuş olup gitti.

Altmış bir yaşında (bu hayattan) ayrıldı.

Ülkesine doymadı;

Ülkesi, eşi, oğlu, kızı da ona doymadı.

Ülkesine deve yükü acı(lar) bıraktı.

(Onun ölümü yüzünden) ben kendim (de)

(üzülüp) yas tuttum;

*Gören göz(ler)im görmez gibi; bilen aklım bilmez
gibi oldu.*

Ama kendim şöyle düşündüm:

*Zamanı Tanrı tayin eder; insanoğlu (ise) hep
ölmek için yaratılmış.*

Öyle düşündüm.

*(Öyle düşündüğüm için) göz(lerim)den yaş
geldiğinde engel olarak gönl(üm)den feryat /
isyan geldiğinde içime atarak yas tuttum.*

*İrfan Ağabeyim, Bilge Öğretmenim, yerin cennet
olsun!..*

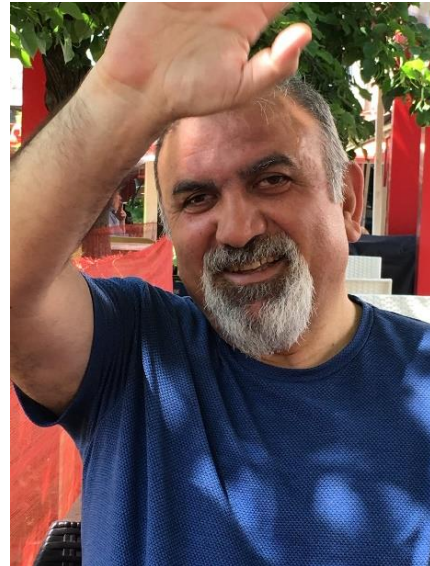

Foto 16, 17: İ. M. Yıldırım'ın son zamanlarda çekilmiş iki fotoğrafı
(Foto: İ. M. Yıldırım Arşivi)

Sonuç ve Öneriler

• Dr. Öğr. Üyesi İrfan Murat Yıldırım, Türk dünyasının birlik ve bütünlüğü uğrunda ömür tüketmiş, (davul zurna çaldırmadan, yaptıklarını birilerinin gözüne sokmadan) her şeyini Türk devlet ve topluluklarının birliği, bütünlüğü için harcamış olan emektar ve vefakâr bir bilim ve dava adamıdır.

• İrfan Murat Yıldırım'ın hayatta iken kıymetinin bilindiği; ondan, onun eserlerinden ve düşüncelerinden yeterince yararlanıldığı ne yazık ki söylenemez. Türk dünyasıyla ilgili kongre, konferans ve sempozyumlara hak ettiği hâlde yeterince çağrılmaması, yaptıklarının ve yazdıklarının göz ardı edilmesi, onun vefatının bile ilgili resmî kurum ve kuruluşların sayfalarında haber yapılmamış olması, basın yayın organlarında ölüm haberine yeterince yer verilmemesi de bunun en açık kanıtıdır. Birçok insanınki gibi onun kıymetinin de ölümünden sonra anlaşılacağına şüphe yoktur. Ona yaşarken dünyayı dar edenler, varlığına bile tahammül edemeyenler, kalemini kırıp ipini kesenler, (Ramiz Rövsen'in "Üz tutduğum adamlar"¹ başlıklı şiirinde de ifade ettiği gibi) kim bilir belki de pişmanlık duyup ölümünden sonra da olsa yeniden onun günlünü alıp dostu (!) olacaklardır:

*Üz tutduğum adamlar da
Üzüme durdular benim.
Bir guyuya salladılar
İpimi gırdılar benim*

*Yalandan yaş ahıtdılar
Kefenimi tohutdular,
Yasinimi ohutdular,
Duamı gıldırdılar benim.*

*O guyu nece dardı, dar!
Men çıhanda mat galdılar,
Yene könlümü aldılar,
Dostlarım oldular benim.*

• Türkiye'deki, Azerbaycan'daki, ve Türk dünyasındaki gerçek arkadaşları, dostları ve yakınları tarafından İrfan Murat Yıldırım için anma programları düzenlenmeli; onun adına bir armağan kitap hazırlanmalı; makaleleri ve bildirileri bir araya getirilip basılmalı; ondan kalan eşyalar, otantik dokümanlar ve çok sevdiği birbirinden değerli kitapları (İğdir'da veya Manisa'da) bir ev satın alınarak ev müzesine çevrilip ilgililerinin istifadesine sunulmalıdır.

Kaynaklar:

Alyılmaz, C. (1998). Atsız bir kahraman: İbrahim Bozyel. *Kardaş Edebiyatlar - Üç Aylık Edebî Dergi*, 43, 29-30.

Alyılmaz, C. (2018). Prof. Dr. Yavuz Akpınar ile 30 Yıl. *Türkiye ile Türk Dünyası Arasında Bir Köprü Yavuz Akpınar Armağanı*, 73-82 ed. N. Muradov ve Y. Özkaya, Bengü.

¹Ramiz Rövsen'e ait bu şiiri yakın zamanda benim için seslendirip gönderen Değerli Dostum ve Kardeşim Nazım Muradov'a çok teşekkür ederim.

Extended Abstract

İrfan Murat Yıldırım was born in Iğdır on 08.05.1963 as the sixth of nine children of Mr. Mehmet Ali, a civil servant, and Mrs. Rukiye, a housewife.

He completed his primary and secondary school education in Iğdır and his high school education, which started in Samsun, in his hometown Iğdır.

Yıldırım completed his undergraduate studies at Atatürk University, Faculty of Literature, Department of Turkish Language and Literature, and his master's and doctoral studies at Ege University, Department of Turkish Language and Literature.

İrfan Murat Yıldırım worked as a Turkish Language Instructor at Ege University between 1984-1996 and at Warsaw University between 1993-1996; as a lecturer at Kars Kafkas University between 1996-2000 and at Manisa Celal Bayar University between 2000-2024.

İrfan Murat Yıldırım writes many books, articles, and papers in the fields of Turkish World, Azerbaijan Turks, Iranian Turks, Azerbaijani Turkish, Azerbaijani Literature, and New Turkish Literature; gives conferences.

Dr. İrfan Murat Yıldırım died on May 17, 2024, while working at Manisa Celal Bayar University Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Turkish Language and Literature, Department of New Turkish Literature.

İrfan Murat Yıldırım is a hardworking and loyal man of science and cause who has spent his life for the unity and integrity of the Turkic world, and who has spent everything for the unity and integrity of Turkic states and communities.

Unfortunately, it cannot be said that İrfan Murat Yıldırım was appreciated while he was alive and that his works and thoughts were sufficiently utilized. The fact that he was not invited to congresses, conferences, and symposiums related to the Turkic world as he deserved, that his works and writings were ignored, that even his death was not reported on the pages of the relevant official institutions and organizations, and that the news of his death was not given enough space in the media is the clearest proof of this.

Of course, the relevant institutions and organizations have very, very important work to do; of course, they are not interested in such simple tasks and "Atsız Heroes". However, real friends, relatives, Turkists, and Turanists in Turkey, Azerbaijan, and the Turkic world should organize commemorative programs for İrfan Murat Yıldırım; a tribute book should be prepared in his name; his articles and papers should be collected and published; his belongings, authentic documents and the precious books that he loved so much should be turned into a house museum by purchasing a house (in Iğdır or Manisa) and made available to those interested.

